

Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze Puszczy Białowieskiej -popularnonaukowe streszczenie projektu

Celem projektu pt. *Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze Puszczy Białowieskiej* jest przedstawienie w formie zwartej zbioru informacji o zasobach kulturowych i przyrodniczych związanych z działalnością człowieka w przeszłości na terenie całego polskiego kompleksu Puszczy Białowieskiej. Badania terenów leśnych w przeszłości nie cieszyły się popularnością z powodu zwartej roślinności i brakiem możliwości pozyskiwania artefaktów z prospekcji powierzchniowej. Obecnie jednak nowe, nieinwazyjne narzędzie jakim jest lotnicze skanowanie laserowe zwane ALS (z ang. Airbone Laser Scanning) pozwala na odrzucenie teorii o "pustce osadniczej" terenów leśnych. Potwierdzają to wyniki dotychczasowych badań wykopaliskowych, sondażowych czy obserwacje wszelkich miejsc, gdzie naruszeniu uległa ściółka leśna, a także piaskowych kąpielisk, tzw. „paprzysk” żubrów, lisów, borsucze nory, kretowiny oraz buchtowiska dzików. Podobnie wykorzystuje się licznie występujące w naturalnym lesie wykroty, w których pomiędzy korzeniami drzew wyróconych na stanowiskach archeologicznych, znaleźć można ceramikę lub krzemienie, wskazujące na obecność w tym miejscu osad lub cmentarzysk. Nie bez znaczenia jest również obserwacja miejsc odsłoniętych podczas prac porządkowych w lesie oraz na drogach gruntowych. Zebrane dotychczas materiały wskazują, że działalność człowieka w Puszczy sięga starszej epoki kamienia. W projekcie wykorzystaną również inne metody nieinwazyjne badania powierzchniowo-weryfikacyjne wygenerowanych na mapach NMT (Numeryczny Model Terenu) czy NMPT (Numeryczny Model Pokrycia Terenu) stanowisk archeologicznych oraz badania geofizyczne wybranych obiektów osadniczych. Dane te zostaną uzupełnione o opracowania przyrodniczych map GIS (z ang. Geographic Information System), archiwalnych i współczesnych, opracowaną geomorfologię terenu, kwerendę archiwalną i źródłową związaną z historią badań i historią Puszczy Białowieskiej. Uzupełnieniem będą badania inwazyjne: wiercenia wybranych obiektów, badania sondażowe, niewielkie wykopy wybranych nowo odkrytych stanowisk w celu ustalenia ich chronologii. Pobrane próbki poddane zostaną wieloaspektowym badaniom laboratoryjnych i wraz z opracowanym materiałem zabytkowym będą stanowiły podstawę do dalszej interpretacji.

Zajmowanie się dziejami człowieka na terenach leśnych ściśle związana jest odkrywaniem i rekonstrukcją środowiska przyrodniczego, badaniem jego zmian pod wpływem ingerencji "kultury". Dlatego tylko współpraca archeologii z naukami przyrodniczymi pozwoli na pełne udokumentowanie i zrozumienie dziejów Puszczy.

Rezultatem niniejszych badań będzie monografia przedstawiając katalog zmian antropogenicznych i przyrodniczych Puszczy Białowieskiej od epoki kamienia do czasów nowożytnych (koniec XVIII wieku). Z drugiej strony przedstawione dane posłużą do prezentacji wyników badań na konferencjach i opracowanie szeregu artykułów (publikacji w czasopiśmie ogólnopolskich i międzynarodowych) na temat wpływu człowieka na środowisko w przeszłości w specyficznym terenie jakim jest Puszcza Białowieska. Uzyskane informacje przekazane następnie do Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, pracowników Białowieskiego Parku Narodowego i służb leśnych staną się podstawą do opracowania planu ochrony stanowisk archeologicznych Puszczy Białowieskiej.